

"Proč se směješ na mě zrovna tak, jako na tisíce jiných? Nechci ten naučený zaplacený úsměv; když tě vidím, jak ses opírá o statistu — i jeho mála jsou stejnými pohledy, jako mě a ostatní — zvedla se má krev a jako přiboj tlouklo mi do mozku a do žil. Víš, co jsem cítil? Stud za tebe a nenávisť k tvé bytosti, jež se mi zdála tak prodávna jako ty druhé... Tak přece mluv, fěkni něco, uhoď mě třeba, nazvi mě lhářem, neseď jen tak mlčky — lhostejná — ledová!"

Staša odložila líčidlo, vstala a objala ho. Políbila opatrně, aby si nesetřela rty, a lehounce se vypjala.

"Bláznuku můj," řekla, "křivdiš mi, kruté, zle mi křivdiš. Mohu za něco, co mi bylo vštěpováno od malinka jako první pósy a pohyby? A možná, že jsem šeptala tančnickovi, aby mě pevně držel — nebo eokoliv jiného — a ty mě podezříváš!"

"Každý cizí muž smí rozpalovali smysly tvou bytosti. I ten chlap otrhaný, páchnoucí potem a pivem, sevře a stiskne tě pevněji, když ti pomáhá do látečného stroje. V té chvíli jsi mu patřila, užil tebe, ukradl trochu tepla tvého těla, hřešil svými prsty, jež vtiskl v tvoje maso, vdechl tvůj dech, a něco vůně vycházející z tvých vlasů zachytilo se na jeho uspiněných šatech! Blázním, když vše uvážím, zabil bych se nejraději. I kočí, pomáhající ti do vozu, lichváři dotekem..."

Staša zkouší pak vše do opravy a přesvědčuje se, že měl její milý pravdu; miluje své tělo pro jeho moc, svou krásu pro její vítězství. Nic necítí, než obdiv pro sebe, a studuje smyslné účinky své bytosti na druhých.

POZNÁMKY PRO STUDIUM ROLE.

Jak poetivě studovala Hana Kvapilova své úlohy svědčí tyto poznámky. Jak šla až do detailů psychologických, jak úzkostlivě přizpůsobovala se prostředí, jak snažila se vžít do své role! Velice vzácná poetivost, jež vyskytuje se pouze u těch, jimž nade vše ostatní jde umění. Práce tato jest jednou z nejpovednějších, jež psána v tomto roce. Drama "Tři sestry", o němž v črtě se jedná, jest jedním z nejpůsobivějších dramát zesnulého ruského spisovatele A. P. Čechova. Drama toto velmi pěkně provedeno bylo v pražském Národním Divadle.

Mášu ve třech sestřích si představují zamklou, ráznou, která mnoho nemluví, ale po všech rozlévá se její cit i láska, jak jen vejde do domu. Dotekem mazlí se s Irénou, hladivá ji zamýšleně po lících, nebo nechává svou ruku ráda v ruce Olgy, i políbí jí ruku v obdivu, ne však nějak devotně, ale v pýše a hrdosti z Olgy. Ráda dýchá vůni květů, chladí v nich své pláčem rozpálené oči.

Máša vstala smutná, prožívala už večera a předechozí dny hrůzu posledních okamžiků oteovrských; dnes, kdy jeho úmrtí se ročí, i děs umírá. Oblékla se v slzách do svátečních smutečních hedvábných šatů, (které oblékala za polosmutku do společnosti a šla přát Iréně. Vidí ji mladou ještě a mnoho doufajíc, v bílých hedvábných šatech, vidí přibýtek, kde otec loni dokonával; venku puka jí poupata stromů, jen brzy dosud nerozvíly, otevřenými okny vane život nový, jistý a bohatý. Ráda by se rozeštkala, stesk a smutek po otcí, bezútěšnost manželství se žvanivým dobrákem, touhy, dívčí touhy, vracejí se každým jarem, zalily její nitro. Vezme první knihu, která se jí namane, a aby se překonala, čte, ale nerozumí, každou chvíli jí ranní prázdňý hovor hostí, jichž se tak málo sešlo, a drsné poznásky Soleného. Zaepává si uši, pohviz-

duje a recituje i zpívá píseň o dubu na břehu moře. Chee odejít, kamkoliv, ven — jen utéci všem — sobě. Chee statečně, lhostejně odejít, ale po prvních slovech úsměv selže a rozpláče se...

Přijde Veršinin, je jí lhostejný, až zví, že znal roděče, že je z Moskvy, že k nim docházel, i vzpomíná, že ho škádlivali, že — miloval. Teď vidí, jak se změnil, sestárnul — iak i ona stárne i sestry. Pláče.

Od hovoru s Veršininým Máša ožila, jiskrná, milá. Když Veršinin mluví o jejím domově, unese-na vzpomínkou přemáhá se, aby neslezla, konečně přec jen pláče a pak energicky vstává, odchází do zadu, nalévá vodu, pije, vrací se a ptá se: "Kde jste tehdy byli?"

Po hovoru o účelnosti vědění zůstává Máša na snídání; Veršinin vnáší volnější, sytější vzduch, Máša nutí se do veselé nálady, její nespokojené srdce jhne, píseň o dubu na břehu moře znova se noří z její duše, ale zaseptá jí už nějak radostněji.

Konec prvního aktu: Máša vyjde po fotografování a jde v před, uhýbajíc se fotografickému aparátu; stojí zamýšlena a mluví monotonně, nalévá vody, pije, vrací se ptá se: "Kde jste tehdy byli?" a končí konvenčně vesele. Přetvářka.

V druhém aktu, když už miluje, neskrývá laskavých pohledů; naopak její pohledy laskají, zbožňují Veršinina. Sedíc s Veršininem u stolu, bere hrst konfet, podává jemu, sama jí a při tom se dívá laskavě, blouznivě. Je jista jeho city. Jaro uprchlo, léto ovanulo Mášu horkým dechem, podzim byl radostný propukávající láskou, a teď v zimě, kdy venku je sněhu umrzlého. Máša zpívá radostnou píseň mládí. Je milována, miluje! Vše jí rozesmává, všechno ho zobjímala, a je-li na chvíli rozmrzena otrávením ženy Veršininovy, upokojí se, pověřivá dobrým výsledkem, který jí slibují karty a tarčí zpola; aby rychleji přežila nepřítomnost Veršininovu, zpola že miluje.

Ve třetím aktu — venku hoří — Máša sedíc nebo ležíc sotva vnímá hořko a bídu těch venku postižených, její láska už je kšileností, sama požárem, který vznítí a spálí. Leží se zavřeným zrakem, ale oddech její, i tvář zrovna volají jméno Veršinina —

MARIE POSPÍŠILOVÁ.

Vešla na jeviště. Toileta její byla nádherná, drahá, i bez vignetty krejčího uhádl by člověk Paříž. Silná pižmová vůně vešla s ní. Rychlý krok, lhostejné pozdravy, kývnutí hlavou, stručné úsečné otázky i velkopanská ležérnost zaplašovaly všechnu srdečnost a naivní podiv bývalých jejích kolegyní i úžas a nervosní chitvost mladšího dorostu po seznámení. Režisér vital jí, tu bohatou a moenou dámu, docela jinak, než jak se mohlo očekávat po jeho úsudech a jízlivých poznámkách dřívějších.

Zkouška počala. V prvním aktu Domova Magda nevystupuje; Pospíšilová seděla vedle režiséra a tiše, pouze od něho vyžadovala si některých změn v textu. Vyho-věl jí, i herei, ochotně. Nic milého a měkkého nebylo v jejím pohledu. Dívala se chladně jako v zlosti špatně tajené. Možná, že se jen tak zdálo. Hrálí jsme poetivě, jako večer. Ale Šimanovský a Slukov svoje scény "markírovali", a tím nastalo u ostatních mladších jakési rozpáčené, stydlivé ochabnutí. Akt skončen dosti rychle.

Druhý počal po krátké přestávce. Pospíšilová hrála jako večer

a mluvila plným hlasem. Všichni jsme hned poznali, že Magda bude její nejlepší rolí. Založila jí sice stejné úsečné jako Fedoru, ale byla přece mnohem vřelejší a tím milejší, sympatičtější. V třetím aktu probleskovaly pěkné odstíny humoru, ale vše bylo tuze určité, silné, neněžné.

Vůbec celé její umění, zdá se mi, je stupněji efektů hlasových, rozvášněných, šlených výkřiků; hlas jako zvon, silný, bez vniterního zbarvení, něhy a ženského kouzla. Organ, jimž plývá, ale jež si dost podmaňuje, nevyprávěl jí ani v nejhoullostivějších místech, v prvním a čtvrtém aktu Fedory. Musila se yvevičít železnou plíí a vytrvalostí na tak brilantní macherku, virtuosku. Obecenstvo strhne, kdy jí libo, a myslím, že s určitostí může napřed říci i v roli nové, kdy a jak bude na ně působiti.

Ač efektné, pláče přec tak přirozeně, i šátku používá, že věřím, že asi pláče sama. A přece jsem slzy v jejím oku nezahledla. Dám si pozor.

Lítá po jevišti a má dva stále se opakující pohyby; rukou ve vlasech (prý po Duseové) — a pak dotýká se oběma rukama žeber a sjede do předu pod prsa.

Celý výkon je jako rozbouřený víchr nebo snad moře, hlučný, samá síla a určitost...

NAD SKOSENÝM KVĚTEM.

Ó, slzo, drabu v šál i tíž
proč nesechneš, proč se netavíš?
Ó, slzo, snad jsi poslem snad,
že jiných přijde dlouhý řad?

Naposled jako doplněk k ostatnímu stáje zde slova, jimž ústy heree a spisovatele Karla Želenského loučila se s Hanou Kvapilovou česká družina herecká krátce před jímavým okamžikem, kdy oběh měl sežehnutí tělesnou sehránku všem drahé družky. V těch několika prostých slovech je celý portrét velké umělkyně, je v nich všechno. Rakev byla již připravena k spuštění do prohlubně. Nebylo prý jednoho z přítomných, který by nesel. Muži pohnutím slzeli, ženy plakaly hlasitě. Zjistě bylo to slzy, jež dle hofenních slov básníka Morrisse Rosenfelda byly poslem, že jiných přijde dlouhý řad. Do vzlykání a pláče zalehly zvuky varhan. Velebné zvuky pohřební písně nesly se ozvučím a všichni přítomní cítili zvláštní tíseň chýle, která navždy rozloučí je s bytostí všemi tak milovanou. A tu přistupuje k rakvi Želenský a sotva taje velké pohnutí, pronáší poslední rozlučná slova:

...V nejpoetičtější době, kdy květy zvedají své kaliehy k rozviti, zasáhl osud krutou, nemilosrdnou rukou do zahrady našeho umění a urval nám rozvité květ nejskvělejší, urval nám tebe, milená přítelkyně a jasná družko, Hano Kvapilova! Včera na roděné půdě viděl duch tvůj, jak velká byla láska všech, kdož tě znali a jimž dopřáno bylo obdivovati se umění tvému. Ty miliony slz, vyprýštilví z nejhlubší bolesti nad tvým skonem, jsou ti zárukou, že památka tvoje zůstane všem v domovně naší posvátnou, jméno tvoje a zásluhy že jsou nesmrtelné. Dnes loučíme se s tebou naposledy, drahá družko, pod chmurným nebem chladné ciziny. Buď s bohem! A vznáš-li se v této přeteskne chvíli duchem svým nad námi, ty světlá a vznešená, slyš nás a neopouštěj nás, vrať se duši s námi do milé vlasti a setrvej, byt i neviditelná, mezi námi i nadále! Čistou sehránku tvoji odevzdáváme teď žitému ohni. Kéž velký plamen jeho zaletí daleko k nám do vlasti a zahřej vnitřavších českých hereček a herec posvátným vznětem a nadšením pro umění, aby dopřáno nám bylo alespoň přiblížit se vysokým metám,

u nichž jsi ty již stanula. Buď s bohem a na shledanou v oblastech duší!

Potom pomalu za zvuků varhan kle-sala rakev do prohlubně, zavřela se železná opona a bylo po všem. V několika okamžicích strávil žár drahé tělo a jen hrstka popela odvezl si příbuzní do Prahy, do rodné země, již milovala jako umění, jemuž přinesla v obět vše!

Buď pozdraven, kdos žitím šel a zrak tvój velkým světlem plál! Buď pozdraven, kdo dopil šis a světlo v očích zachoval.

Q. M. Vyskočil.

Probrám se a lovim ve vzpomínkách na jeden z nejzářnějších zjevů české scény. Poprvé viděl jsem Hanu Kvapilova v úloze Mony Vanny v Materlinckové dramatu, podruhé jako Ibsenovu Nora a potřetí jako Máju v Kvapilově hře "Oblaka", jež psána byla jen pro ni. Byla to vzácná bytost. Vystoupila na jeviště a vy cítili jste zvláštní kouzlo, jež sebou přinesla. Dovedla svou krásnou hrou uchvátiti vás, její hlas jímá srdce. A když ve hře zaštkala, cítili jste, že i vám což dere se do nitra a třebaže nepodléhali jste slabým stránkám svého srdce, nedovedli jste se ubrániti tiché bolesti a stesku. A jindy opětně vyřla smavá a krásná a vám se zdálo, že s ní zavítalo celé kouzlo jara na jeviště. Zdálo se vám, že slyšíte zpěv ptactva, cítili jste vůni květů a stromoví, jakoby zavanul k vám jara dech. A když na okamžik zachytili jste pohled její oči, uvěřili jste, že zrovna jako dovede dáti jim výraz velké bolesti, dovede se jimi radovati ze života. Byla celou svou bytostí umělkyní, ať stála před vámi jako rozechvělá Nora anebo jako Mája na dvorku vennické fary. Vždycky cítili jste, že je to umění! A kdokoli jí znal, rád přisvědčil komusi, který v nekrologu o nesmrtelné Haně napsal: "Méi by květy pokrýti poslední cestu té něžné poetické bytosti."

Otakar Charvat.

Je-li někdo stížen zarputilým neduhem jaterním, počni ihned s užíváním Dr. August Koenig's Hamburger Tropfen. Játra se opět spraví a zdraví vrátí.

Pí. Rosie Kretschmer ranhojička
a vyrabitelka prosulá
České byláně a kofenné masti, 3 druby
Jest výborným prostředkem proti o-travě krve, dále léčí kostičar, revmatism, čerstvé nebo zastaralé rány, oční neduby, vyrážky, lišaj atd. Tyto masti vyléčily sta trpicích a pro svoji spolehlivou léčivost nemají sobě rovných. Navštivte ji osobně nebo dopište, udaje-jece popiše své choroby.
Krabíčka (5 unci).....50c
Na venek poštou.....55c
Adresujte:
MRS. ROSIE KRETSCHMER,
3— 1942 So. 16th St., Omaha, Neb.

ZUBY ZUBY

Dr. James W. Novák
český zubní lékař
Jest trvalo usazen v pokoji čis. Continental Block, 15. a Douglas ul., rohová úřadovna nad Berg-Swanson. Tel. Douglas 5077.

C. H. KUBÁT,
PRÁVNÍK A VEŘEJNÝ NOTÁŘ
V oboru svém zkušený. Spolehlivý zástupce u všech soudů. 111f
403 Barker Block. 15. a Farnam ul.
Tel. Douglas 6867. Omaha, Neb.

Pozoruhodná novinka!!
Právě převzali jsme do prodeje pozoruhodnou knihu
KRESBY A POVÍDKY
od OTAKARA CHARVATA.
Obsah: Za mofem. — Hřích. — Jen jedna Praha. — O dvou tonoucích. — Když rok končí. — Srdec. — Těžká chvíle. — Proč Martin Jordán zmizel. — Tragan se vrátil. — Smrt. — Skvrna. — Jednou na podzim. — Home, Sweet Home. — Hřích Altanovy ženy. — Cestou za moře. — Návrat.
Zajímavé povídky z česko-amerického života, jež kniha tato obsahuje, vzbudily mezi čtenářstvem vdíky zájem. Rovněž kritika má-la pro ně jen slova chvály. Všechny časopisy shodují se v tom, že jest to četba skutečně cenná.
Kniha vkusně vázanou v úhledných měkkých deskách prodáváme za 50 centů.
Kniha hodí se za dárek ku všem příležitostem.
Předplatitelům Pokroku poskytneme jí jako premií za doplatek pouhých 25c. Objednávky přijímá
POKROK PUBLISHING CO., 1309-11 Howard St., OMAHA, NEBR.

Nejoblíbenější středisko Čechů z Omahy i venkova jest
Elegantně zařízený HOSTINEC
kterýž vlastní
Jos. Novák, č. 424 jíz. 15. a Howard ul.
Výtečný Krugův "Gabinet" stále na čepu, jako i nejlepší piva lahvová. Na skladě má pouze ta nejlepší vína, jemné likéry a výborné doutníky. Chutný zákusek po ruce.
O hojnou přízeň krajanů štědř
JOS. NOVÁK.

ČESKÝ KVĚTINÁŘ A ZAHRADNÍK
Vojtěch Hruban, na 29. a Dorcas ul., Omaha.
Jest nyní úplně připraven krajanům a zvláště ctěným spolikům zhotoviti k různým slavnostem a pohřbům skvostné květinové věnce, spolkové odznaky a kytice. Vhodné květiny pro domácí pěstování v hojném výběru.
Dejte přednost krajanovi, který ručí za úplné uspokojení. Phone: Harney 3673.

Nejlepší škola na Západo
jest dozajista Fremont College. V této výborné škole se vyučují Vaše deery a synové učitelství, obchodnímu vzdělání, lékařství, hudbě a tělesnému. Pakli je pošetě do této školy, dáte jim nejlepší vzdělání za malé výlohy. O obrázkový ceník šleš 65 dopište na
Fremont College, Fremont Neb.